

Dopisi.

U Zagrebu, 8. ožujka. (Dolaz Njihovih Veličanstva.) Grad Zagreb pružio je danas novo svjedočanstvo preobilne svoje lojalnosti prema osobi kralja svoga. Primio ga je dostojno, kao što se dolazi pre-sajnomu gostu.

Kolodvor i staza od kolodvora do okreta u gornju lice sjajno su razsvjetljeni, a na okretu tom stoji slavoluk u slici dvaju tornjeh, razsvjetljenih gusto poredanimi svjetiljkama, pružajući dalekome gledaocu sliku dvaju ognjenih stupova, sruženi s prozračnim napisom „Živili Franjo Josip i Elizabeta.“ Od kolodvora, ilicom pa oko Jelačićeva trga, poredani sa stupovi, u daljini jedan od drugoga 25—30 korakih; sružuje jih žica, o kojoj vise lampioni, a na svakom se stupu vije zastava. Gornja lica, počam od Pruknerove gostione i cela dolnja lica, bijasno lipe i ukusno razsvjetljena, pa ukrašena svakoraznim prozračnim napisima. Na kraju dolje lica od ugla Stankovićeve kuće do bolnice Milosrdnihak stoji veliki slavoluk zelenjem obavij, a drugi iste vrsti, nu znatno manji, diže se malo dalje od stacionice prema kipnoj ulici. Svaka je kuća raznim barjaci ukrašena, ponajviše crno-žutimi i crveno-bielo-modrimi; svaki je prozor manje više urešen svjetiljkama nakićen zelenjem, pogdjeko ukrašen s napisima.

Točno u osam sati dojavile topovi s brda sv. Roka, da su sjajni gosti stigli na kolodvor, a tutnjava topova odzvaja se zvonomi zagrebačkih hramova.

Na kolodvoru ban pozdravi Njihova Veličanstva kratkim govorom u čekaonici za III. razred, ukusne priređenoj za kraljev doček, gdje bijahu takodjer porredane različite deputacije; a zatim zasjednuvši u kočiji, uputiše se Njihova Veličanstva u grad. Tri kočije proletoše hitro gornjom i dolnjom ilicom, dugom i kipnom ulicom a kroz pivarsku ulicu stigloše na Markov trg, gdje jih vojnička glasa pozdravi carskom himnom, a mnoštvo jih dočeka klicanjem „Živo.“ Odsjednuše sjajni gosti u banove dvore, te se nakon nekoliko časah pokazao Njegovo Veličanstvo kralj na prozoru i bi od obćinstva opet pozdravljen.

Istim provozom stigloše ministri Andrassy, Festetić, i Bedeković i odsjednuše u Kulmerovoj kući.

U Zagrebu, 8. ožujka. (Iz sabornice.) Danas se je sastao u zagreb. saboru u 12 sati do 69. članova.

Pročitao je dopis hrvatskoga ministarstva, htjeđoh reći ministra bez listnice, kojim saboru priobćeju kraljevski rešrikt, koji pozivlje sabor, da pošalje čim prije u Peštu svoje zastupnike, pošto se tamo po zakonih god. 1848. sabrao novi parlament. Kraljevski od-pis imade se tiskati i staviti na dnevni red: tako od-redi predsjednik.

Iza toge ustane g. Vuković. On je čovjek, koji nema mnogo ideah, nu sve su njegove misli financi-jalno proračunate i netrebaju mnogo razlogah, da budu poduprte. On reče: njeg. vel. dolazi; a u pratnji nj. vel. dolaze ljudi, koji su u najnovije doba stekli zaslugah za cilu monarkiju, osobito za krunu sv. Stjepana i za nagodu. Treba da jim se narod, što ga pošteni

da su već od davna zaboravili slovinski jezik (linguae sloviniae). Uzrok te nedostojne stvari i preveliku štetu odatle proizlazeću često razmišljajuć, dođoh na tu mi-sao, da, za nadvladati tolike nakaze neznanstva, hoće se Herkulove snage i truda, i spoznah odmah, da golemomu tomu poslu snaga moja nije vrstna odol-jeti.“

„Uslobodih se nistanemanje, misleć da mi nemože bit zakraćeno, svom silom svojom barem pokušati dokud bi mi se dalo doprieti. I tako s pomoći božjom, u toli-ko mi prilično podje za rukom, da, koliko se odnosi na svakoliku struku gramatike i aritmetike (ovih dvih počelah znanostih) sve to običnim jezikom ilirskim (ili-rsko communi sermone) izrazih, neumetnuvši ni jedne slovice latinske ili inoga kojega jezika.“

„Pobrinuh se, da napravim i one rieči, koje do sad manjkahu našem jeziku, ter snesoh na kup njeko-liko stotinah takovih rieči, koje će svakolike, na prvi pogled svakomu bit razumljive, premda jih do sad nitko nije znao.“

„Tako isto skupih nekoliko stotinah posloviceah naških, i nastojah kadkada prevesti u naš jezik drugu koju talijansku knjižicu, i to samo vježbanja i pokusa radi, u ure izvanredno.“

(Nastavak sliedi.)

sabor zastupa, pokloni; — da, ali ne onake, kao da su mu gospodari, koje sabor slaša bezuvjetno; već kao ljude, koji se podupnomu slaša sa saborom hrvatskim, — treba t. j. da sabor pozdravi grofove Beusta i An-drassyja, Festetića i pl. Bedekovića i da zato izabere deputacije.

G. Stojanoviću se čini, da nije dostojno zakono-davnoga tiela, da stvori takov zaključak. Vi ako će-te toj gospodi pokloniti, mešete to privatno; ali za-konodavno tielo je najveća vlast u državi, ravna kruni; pomenuta gospoda nisu naši gospodari, pa ako smo mi zaključili, da ćemo se kralju pokloniti, nismo zaklju-čili, i nemoramo se za to pokloniti njegovim služ-benikom; ali to možemo učiniti ovom ili onom depu-tacijom, ili svaki napose, ili svi skupa, ali samo pri-vatno, nipošto kao zakonodavno tielo. Ovomu su govoru galerije aplaudirale.

Aurel Kušević veli klasičkim hrvatskim jezikom: mi smo se malo prije dogovorili, da ćemo tako za-ključiti, i tu prestaje svaki argument izim onoga, da se pomenuta gospoda bore proti reakciji (bečkoj ili pe-štanskoj?)

Brič opovrgava Kuševića i Vukovića, a Žuvić reče: nas na predlog Vukovićev obvezuje zadaća udvor-nosti i lojalnosti, koja je našem narodu prirodjena, kao i čuvstvo samoviesti. Izveli su ti muževi veliki čin pomirenja naroda i kruna, a te su jim zasluge i u za-koniku ubilježene, pa kako da jim se narod nepokloni kad su oni toliko milostivi, pa su mu došli u pohode?

G. Živković veli, da je činovnik, ali je zastupnik naroda. U naručaj svojega naroda dolazi kralj; narod imade samo njega pred očima, sve što se čini i pri-pravlja, to samo njega ide, nipošto onu gospodu, koja dolaze u njegovoj pratnji. Istina, da smo narod udvoran i gostoljubiv, ali i dostojanstven, pa ako predlog Vukovića odgovara udvornosti, neodgovara dostojanstvu, jer je p zprav i poklon u ovom slučaju svejedno, tim većma, što nas ovdje imade dvie trećine činovnikah. Istina je, da smo se mi kao zakonodavno tielo prije nekoliko danah banu poklonili; ali nismo to učinili, što je on glava vlade, već prema historičkomu poči-tanju, što smo ga dužni banskomu imenu i banskoj časti bez obzira na njegov današnji položaj. Zato on nije za formu, koju je predložio g. Vuković

G. Zlatarović misli, da se ovdje neradi o dero-giranju saborskoga dostojanstva, već ob odlikovanju do-tičnih osobah, koje su zbilja zaslužne; a to odlikovanje od strane naroda može jedini sabor izvesti. Neradi se o poklonu nego o priznanju njihovih zaslugah. Vuk nije medved, jer medved nije vuk.

Vel. župan Kušević je govorio, a skoro ništa ne-rekao; on podupire predlog Vukovićev, pa se zbilja g. Vuković imade zahvaliti samo njegovoj peroraciji, ako mu je predlog primljen ogromnom većinom i to ovaj put po svih pravilih poslovnika.

Zametnu se zatim kavg a broju deputatah; g. Jančo predložio 24; drugi 7; g. predsjednik patriarkalno uzme medium t. j. 13; na volju g. Kere-sturija, što je to nesretni broj, određeno jih je na-pokon 15.

Odbor za željeznice predlaže, pošto sabor nije vlastan polag nagode stvarati zaključke o željezničkih poslovih, da se preporuč njeg. veličanstvu, neka se zauzme za gradenje slavonske željeznice naročito or-ljavske dolinom.

Zatim je odgođena sjednica, da se izvede izbor odbora, koji će pozdraviti gg. ministre.

U Beču, 10. ožujka.

Njeg. veličanstvo primalo je 9. ožujka deputacije, i to najprije deputaciju katoličkoga svećenstva, na čelu mu Soić biskup, zatim grčkoga, protestantskoga i ži-dovskoga; nadalje generale, oficire, koje je predvodio Gablenz; namjestničkoga vieća, na čelu mu bar. Rauch. Kad je došlo poslanstvo zagrebačkoga sabora, i kad je predsjednik mu Vakanović pozdravio cara hrvatski i njemački, odgovori nj. veličanstvo najprije hrvatski a onda njemački: „Radostno prihvaćam vaš poklon i u ime kraljice. Raduje me, što imam priliku izraziti vam i ustupno svoje priznanje za onu rodoljubnu pripravnost, kojom ste prigodom nagodbe s Ugarskom pospje-sili oživotvorenje mojih oćinskih namjerah. Osvjedočen sam, da ste tim dobili najsigurniji temelj za uspješni razvoj svoje demovine, i da će se iskrena sloga obijuh bratinskih naroda pokazati kao najbolje sredstvo za podizanje blagostanja obijuh naroda.“ — Iza ovoga dođe deputacija magistrata pod predvođstvom načel-nika, komu je car zahvalio na liepom dočeku, a zatim

trgovačke komere. G. Bogović doveđe deputaciju mu-nicipijah, do 500 ljudi; a car progovori: „S veseljem primam pozdrav mojih hrvatsko-slavonskih municipijah. Mislim, da mogu pouzdano računati na to, da ćete shodnim rukovanjem administracije i pravosuđa revno podupirati moja oćinska nastojanja. Priobćite svojim komitentom srdačni pozdrav moj i kraljičin.“

Za vrijeme audiencijah imala je carica bijelu atlasnu odjeću s briljantnim diademom. Poslje posjetah odvezu se njih. veličanstva u prvostolnu crkvu. Car je posjetio bolesna stožarnika Hauilika, pravoslavnu akademiju, bol-nicu milosrdnihak; a carica bolnicu milosrdnih sestarah. Oko 4 sata poslje podne vozila su se njih. veličanstva oko-lo po gradu. U 6 sati bijasno dvorski banket, na koji je pozvano 80 osobah. Gospoda i gospodje bijahu obučeni sjajno. U 8 sati bijasno predstava u kazalistu; pjevala se carska himna i predstavljala opereta „u Meku“. Kazalista je vrlo liepo dekorirano. U njem su bili ministri Beust, Andrassy, Bedeković, grof Festetić, pa Rauch, Gablenz itd. U 9 sati odu njih. veličanstva iz kazalista.

Po zaključku zagrebačkoga sabora pokloniti će se deputacija saborska ministru Andrassyju; ovaj će, kako kažu, držati hrvatski govor, pa da se to drži za veliku političku znamenitost.

Srbska vlada poslila Jevrema Gruića u Carigrad za svoga zastupnika. Jevrem je Gruić jedan od onih riedkih patriotah i državnikah Srbije, koji neprimna službe, da ugadja vlastodržcem, nego da izražja svoja jednoč utvrđena načela, narodu korisna. Ako je radi ovoga svojstva Gruić poslan u Carigrad, onda bi mogli proricati važne namjere srbske vlade s dvorom carigrad-skim. Moglo bi međutim biti, da se ovim poslanstvom namjerava ukloniti Gruić iz Biograda, gdje bi on sa svojim naprednim ideami mogao dominirati narodne skupštine. To će Gruić bez sumnje za rana uvjidi i bez sumnje za rana odstupiti s mjesta, na kojem bi uz iskrenost svoje vlade mogao biti od velike koristi hri-šćanstvu turske carevine.

Ugarsko je ministarstvo izdalo na sve sudbene oblasti u Ugarskoj sliedeću naredbu proti izgredom kod izborah: „Medju pravi, što jih ustav državljanom daje, neima ni ljepšega ni važnijega od prava birati zastup-nika naroda. Ovo pravo, usljed kojega sastoji zakono-davno tielo od takvih osobah, koje su unj poslana po-vjerenjem naroda, uvodi u praktičku porabu načelo ustava: „Narod sam sebi zakone daje.“ Al upravo zato, što legislativa ima biti vjeran i neizkrivljen izliv narodne volje, treba da se bez zaprieke i straha uzmogne oćitovati volja državljana kod izbora onih osobah, koje imadu zastupati načela i želje naroda.

Glavno i temeljno jamstvo ustavnoga života leži dakle u slobodi izborah, u tom najme: da su biraići osigurani proti svakoj presji kod vršenja svoga izbor-noga prava. No vlada je na svojoj žalost opazila, da su se u više krajevah zemlje izborni pokreti izvrgli u krvave sukobe. Moguće, da ti žalostni izgredi proizlaju iz kriva shvaćanja slobode, iz one prevelike rodoljubne revnosti, koja sve one ljude smatra dušmanima, koji pri-staju uz protivnička načela, i koja drži svako sredstvo bezaknjivim i dopuštenim, ako može protivnika mak-nuti s mjesta.

No bili ovaj zloporabi uzroci koji mu drago, vlada si drži za dužnost opomenuti svakoga: da neima veće po domovinu i slobodu opasnosti, nego li kada državljani jedne iste domovine priče i smetaju jedan drugoga u vršenju svim jednake slobode, i da se ni-kakova zloporaba niti zločin nemože zato u manju krivnju upisati, što je počinjen u vršenju izbornoga prava proti članovom protivničke stranke — i to tim manje, što tim ne samo da se navajuje na osobnu si-gurnost pojedinacah, već podjedno i na slobodu do-movine.

Sbili se pojavi nukaju vladu, već sada misliti na potrebne mjere na obranu izborne slobode, i vlada na-redjuje što sliedi: 1. Oni, koji bud faktički, bud priet-njom hoće da priče il ograničaju svoje sugrađane u slobodnu izražjanju njihovih načelah, a neograničanu izrazu njihove volje kod izbora zastupnikah naroda, biti će namah i bez razlike na stranku stavljeni pred ka-meni sud; 2. obćinski su poglavari dužni svaki slučaj nasilja il prietnje, čim saznađu za krivce, prijaviti za 24 sata kotarskim činovnikom, a ovi su takodjer dužni prijaviti to za 24 sata podžupanu ili podkapetanu, inače će se smatrati i kazniti kao sukrović; 3. podžupan il podkapetan moraju umah odrediti shodne mjere, da se krivci stave pred kameni sud; 4. odvjetnici u